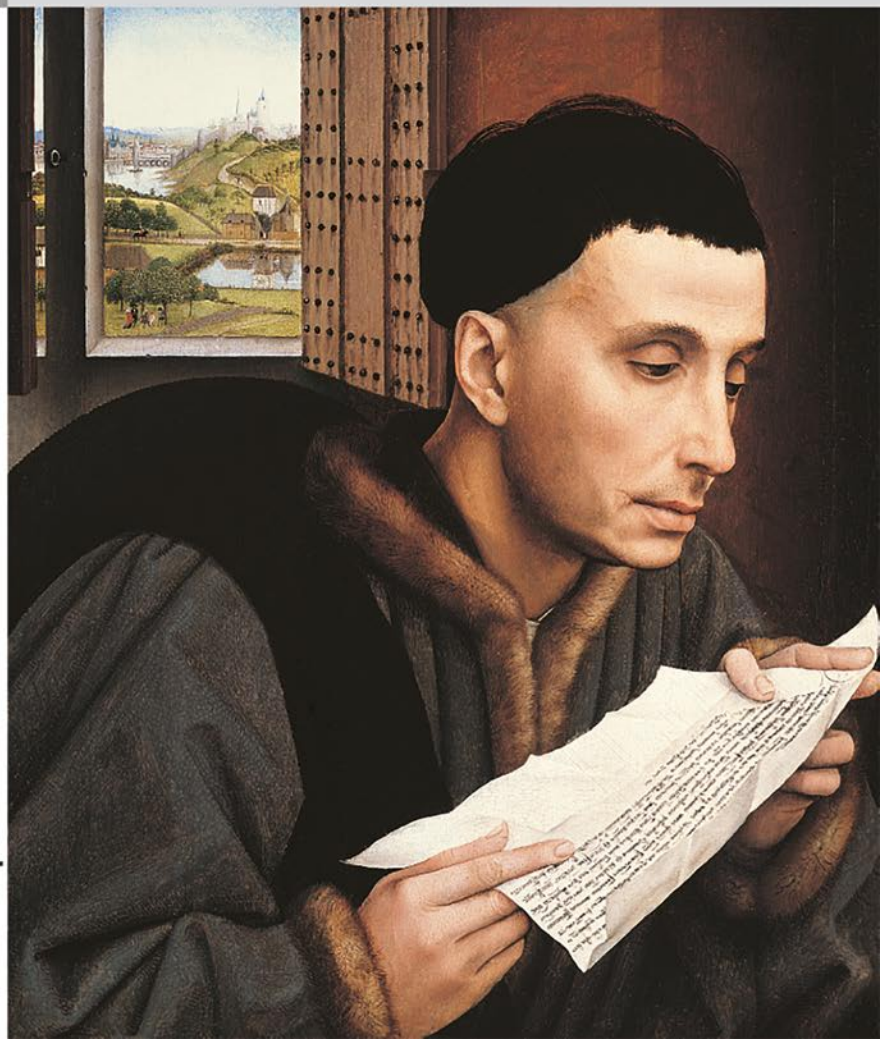

ELS NOSTRES AUTORS § BIBLIOTECA JOSEP LOZANO

Crim de Germania

JOSEP LOZANO

València, octubre de 1527

Els criats, diligents, complint les ordres del majordom, buscaren als cofres del palau el joc de taula més luxós: una peça de lli, de color rosa seca, brodada amb fils lleugers de sanefes, praderies i figures al·legòriques de la mitologia –el judici de Paris, el corn de l'Abundància, Alexandre el Gran, rei de Macedònia, i les dues cares de Janus. A més de les deu estovalles blanques d'orlanda, amb els caps llistats de blau, per a les taules que ocuparien els cent comensals, i les tretze dotzenes de torcaboques alamandesques, per tal d'aromar-les totes amb aigua almescada.

També tragueren per a tal avinentesa la coberteria de plata daurada, la vaixel·la de Castel-Durante i les belles copes de Murano que la reina-irreina Úrsula Germana de Foix tant apreciava. Així com plats d'obra de Manises, forquilles franceses, ganiveteria milanesa i gobelets de Flandes per als convidats.

A l'entrada hi hauria la invenció d'un magnífic arc triomfal, tot muntat amb fusta i teles de seda, on podria llegir-se en lletres d'almànguena, a mena de divisa cortesana: «En el Regne de la pau: amor de poble i amor de príncep són bons veïns». La sala estaria molt ben emparamentada amb magnífics domassos a les parets, i garlandes de baladre trenades amb roses xalandrines, també tapissos d'Arràs, així com baietes al trespol. I al voltant del luxós baldaquí, des d'on presidirien el banquet els virreis de València, grans rètols de lletres daurades sobre fons vermells, amb els mots llatins: «*Pax et Bonum*».

Encara que la celebració era per a l'endemà, a les vuit de la tarda, i llevat de les menges, que caldria cuinar

hores abans, la reina-virreina havia ordenat que tot estigués a punt abans de fer-se de nit el dia de la vespra.

Ella mateixa havia ordenat, fins al més mínim detall, la sumptuosa festa d'aquell 17 de juliol, per tal que coincidís amb la desfeta que havien sofert els agermanats a Almenara feia un lustre, lluitant contra les hosts del duc de Sogorb. Li l'havia suggerida amb insistència son marit, el duc de Calàbria, i Úrsula, al capdavant s'havia deixat convèncer, encara que no les tenia totes que eixís bé i, des de feia una setmana, els preparatius la posaven cada dia més frisoza.

Els copers serviren a taula vins de bon pair, vells, gustosos i ben flairats, res de pixarelles convicents: vins grecs, de Súria, de Càndia, calabresos de Sent Oneixent, muntalbà, garnatxa, clarets d'Avinyó, fins de Gascunya, malvasia, Turpià, i també del Madrid de Castella.

Al forn es courien tota mena de llepolies: volves d'amor, artalets, canyelons, fogasses, tortells, gíngebres, flaons, padous, casquetes, pinyonades, neules i coques fines.

El coc prepararia, a la gran cuina del palau, un cert nombre de viandes exquisides: polls tendres a l'ast i a l'aiguarròs, guatles, tartugat, vedells de llet, perdius, polls prenys, francolins, tórtoras, colomins i moltons primals; així com carn de caça: cabirols, cérvols i cabrons monters.

Hi hauria fruita de tota llei per a les darrerries: gínjols, cidres, magranes, pomes i carabassa al forn.

Altrament, la sastressa li havia enllestit, per a tal ocasió, gorguera de seda grana, còfia d'Holanda del mateix color i una rica gonella de vellut carmesí amb trenta botons d'or esmaltats de roigiclar, recamada amb petits ramets d'espígol, llavorats amb subtil delicadesa, que durien encastades en cada floreta fines perles orientals. La reina-virreina volia també lluir les joies del *Huevo* i de l'*Espinela*, i calçar uns bells tapins de brocat blau, amb motius florals.

Al banquet estaven convidats la noblesa, titulats i cavallers de llustre de la ciutat del Sant Calze, a més de les jerarquies religioses; els jurats en cap de dos braços: el militar i l'eclesiàstic; els jutges de l'Audiència, i els doctors del Reial Consell, sense oblidar-se del rector de l'Estudi General, misser Joan Llorenç Celaya, que tant havia predicat contra els moriscos alçats a la serra d'Espadà.

Músics portuguesos interpretarien, després de l'àpat, la *Fantasia número 13* de Lluís del Milà, composta expressament per a celebrar el cinqué aniversari de la victòria dels exèrcits de l'emperador i dels nobles valencians contra el poble agermanat del Regne de València. Poetes de Montpeller cantarien romanços en la bella provençal i joglars de Castella delectarien els convidats amb jocs de volantins, pantomimes, recitacions i altres platxèries. A més a més de l'actuació dels bufons de la virreina, Ster i Gilot, que amenitzarien la vetlada amb els seus acudits.

El festí a Palau finalitzaria amb el conegut motet francès: *Lamour de moy*, cantat i acompanyat amb la viola de gamba pel famós Olivarte, cantor del duc.

Per al poble de València s'hi havien organitzat alimares pels carrers; alcancies i jocs de canyes al pla del Real; correbous a la plaça del Mercat i una gran caldera de sopes de pa eixut davant la porta de la Seu.

L'endemà, a migjorn, els criats ruixaren el soler de la sala amb essències de benjuí. Hores més tard, a boca de nit, totes les menges eren preparades i a punt; però la sala de les grans celebracions esperava deserta els comensals.

Només dos setials eren ocupats: els de l'estrada, on coberts pel baldaquí, en una taula a part, Úrsula Germana de Foix, virreina de València, altament abillada, impacient, avorrida, feia d'arxitiolí; al costat d'ella, el

seu tercer marit, en Ferran d'Aragó, duc de Calàbria, dormitava abaltit, recolzant braços i testa sobre el blanc mantell. Mentre, els músics i els comedians, així com els poetes de Montpeller, esperaven desficiosos, en una cambra contigua, les ordres del duc.

De tots els convidats, tan sols quinze havien transmés a Sa Altesa descàrrecs convincents. Pel que feia a la resta, entre els quals es trobava gent molt pròxima a la reina-virreina i al duc –com ara Lluís del Milà; Joan Ferrandis d'Herèdia i la muller, dona Jerònima Beneito; Francesc Fenollet; don Berenguer Aguilar i la muller, dona Lionor–, vint li havien enviat una lletra amb els mateixos pretextos: «una sobtada mala gana els retenia a les seues estances o es trobaven indisposats i amb moltes sagnies», i la resta, n'estava certa, s'hi havia excusat amb fingides malalties: qui mal d'illada, qui frenètic, qui mal d'orí, qui aponentat, qui de mal de costat, qui ètic, qui melancòlic, qui enfitat, qui pres de mal de cambres.

Sols el domèstic de mossén Pere Sabater havia estat un poc més creïble, i explícit, en referir xaró la causa de l'absència del seu amo: «Una parada de figues seques».

Encara que en oir-lo, la virreina, mig emmurriada, va pensar amb un somrís maliciós: «Ell sempre tan atent amb el *beatòrum*. Però, al capdavant, no puc enutjar-me amb mossén Sabater; seria injust per la meua part, ja que ha estat l'únic a concretar-me la seua disculpa de manera convincent. Cas que no deixa d'alarmar-me en una cort com la meua, on els gentilhomes són tan enginyosos com fartons i llagoters».

Amb tot i això, la indignava, l'ofenia aquella insòlita indiferència dels seus cortesans envers ella, una mena de desinterés o apatia que començava a tenir, inexplicablement, aspectes enrarits, preocupants.

Ben mirat, aquell jorn havia pres, des del trenc d'alba, una estranya atmosfera. L'albaïna, per altra part desacostumada en aquelles dates, havia impedit que les naus i les barques de pesca eixissen a la mar. Els objectes

inanimats, els ocells, el fullam de les moreres del verger, i fins i tot el doll de les fontanes, que per altra part brollaven copiosament, tenien un color immutable i virolat que les hores no trasmudaven. Tot havia anat cobrant l'aparença d'una fastigosa quietud.

Aleshores, Úrsula Germana de Foix, en reflexionar sobre aquestes rareses, en prengué por. Encara que al moment va pensar: «Por de què? Por de qui? Tenint com tinc, al meu servei de palau, vint-i-un cavallers, seixanta oficials, catorze patges, dèsset atzemblers, setze caçadors i dues dotzenes de cambrers?», i de seguida va calmar-se.

En acabant, s'adonà que totes dues cames se li havien adormit. Es palpejà el genoll dret i comprovà, amb sorpresa, que no notava adormiment ni formigueig. Després, per tal que li passàs, com un ritu quotidià, es va posar l'índex de la mà dreta a la boca, i amb un poc de saliva féu tres creuetes damunt de la vestimenta, a l'altura de cada genoll. Tanmateix, però, el sortilegi no tingué l'efecte esperat, ja que totes dues cames li semblaren mortes com les pedres. Serena, arrancà una espina del ram de roses que jeia davant del seu cobert, es va apartar el faldó, alçà discretament el peu dret i, travessant la mitja de seda granadina, es punxà, enèrgica, el turmell. I tampoc no va experimentar cap sensació, encara que després una sobtada suor freda li amerà completament el cos, deixant-li'l tot xopet. De tal manera que la por la corprengué de nou.

Feia ja quatre anys que l'actual emperador Carles, nét del seu primer espòs Ferran II, el Catòlic, li havia encomanat el governament d'aquell Regne, nomenant-la virreina tot just després de la derrota dels agermanats, i ordenant-li que fes complir la llei, severament, sobre tots els rebels que encara restaven en vida. Llavors, frase per frase, mot per mot, Germana de Foix va recordar aquella lletra datada a Pamplona, el 30 de març de 1523.

Serenísima Reina Nuestra, muy cara y amada madre, lugarteniente general: ya sabéis los grandes e innumerables daños, costas e intereses que nuestra corte ha padecido, en reducir a nuestra obediencia debida los pueblos de ese pueblo de Valencia, que temerariamente, y en mucho menosprecio de la justicia, armaron facciones y otros ilícitos actos contra Nos y oficiales nuestros.

Porque son dignos de grave punición y castigo. Y por esto, siendo los delitos tan principales y enormes, a Nos solamente toca perdonar y remitirlos: y no podemos admitir, ni tolerar remisión ni perdón alguno, que por cualquier oficial nuestro haya sido dado en favor de alguno de los inculpados de crimen de germanía, por las revoluciones pasadas, si no en caso que de Nos tuviese especial poder y comisión sobre ello. Por ende, os decimos que, no embargante, los dichos perdones o remisiones, hechas sin expresa licencia nuestra, persigáis y castiguéis, perseguir y castigar hagáis, con justicia, a todos los XIII del Pueblo de esa ciudad y de otros del reino de Valencia, capitanes, alféreces y otros oficiales de la Germanía, y principales promovedores y alborotadores, que a vos pareciese bien y visto fuera, dándole la pena condigna a sus deméritos, que si así procede de la mente nuestra y cumple a nuestro servicio.

Y sea, Serenísima Reina Nuestra, muy cara y amada madre, de Dios nuestro Señor en vuestra guarda continua.

Seguint les directrius de l'emperador, en dos anys, la reina-virreina havia foragitat de pau i treva i sentenciat 800 persones pel «crim de germania i unió popular», com també n'havia composades un nombre més gran. I les execucions dels commovedors encara continuaven.

Al botxí Morro de Vaques, com que no donava coll a tanta faena, li havien posat un ajudant, també molt tret en l'ofici: Zomba. El terror imperava per tot el Regne i l'autoritat de *la reina de los valencianos*, com l'anomenaven per burlar-se'n els castellans, es feia cada volta més contestada. El mite de l'Encobert no s'havia esvaït amb l'as-

sassinat d'aquest convers, i en poc de temps ja n'havien aparegut dos més. L'esperit de revolta surava en l'aire i es feia cada vegada més palés que molta gent encara tenia en el cor i la voluntat aquella rebel·lió. D'altra banda, la virreina havia hagut d'afrontar, l'any anterior, les rebel·lions morisques de les serres d'Espadà i de Bèrnia.

Per això el duc de Calàbria, per distraure-la, havia aconsellat la seua esposa de fer una festa. Una celebració, una festa més entre les innombrables i comentades festes que ella organitzava, per tal que el poble menut de València anàs oblidant, entre músiques, bous i danses, els cinc darrers anys d'oneroses composicions pecuniàries i de negra repressió contra els vençuts. Com també perquè la virreina s'alliberàs d'aquella obsessió que la mort, cuc filaner, anava encerclant-la teixint sobre ella un capoll de xàvègues finíssimes.

El duc encara recordava com, mesos enrere, l'havia feta capgirar. Perquè la reina-virreina, a qui la por i els anys havien tornat agressiva i desconfiada, no li va venir de gust la primera proposició del marit sobre aquell assumpte.

–Ferran, no vull sentir parlar de fer festes. Quan hi ha tanta gent que, amb malvat deliber i propòsit, volen revifar la Germania nova.

–*Demoiselle* de Foix –li va dir amatent, ajuntant les mans, i amb un xic d'ironia, de condescendència–. Les morts us han empedreït el cor, estimada; però convindreu amb mi, senyora, que també és de seny raonar de les coses que ens angoixen. I, mal que us sàpiga, no podem arrossegat l'un rere l'altre els dies trists, perquè tampoc no convé al poble, ni als nostres interessos. La vostra actitud no trau cap a res.

–No, no insistiu més... Ferran.

Però passats alguns dies, davant la pertinàcia del duc, va deixar-lo que fes el seu raonament:

–D'acord, parlem-ne, si així és el vostre desig. Però penseu que a la plebs –va comentar Úrsula amb ener-

gia–, com als infants, cal reptar-la des de la primera desobediència. No donar-li pastetes ni peixet que, com diu el proverbi, des de xicotet s'adreça l'arbret. No succeesca com en aquells anys de trista recordació, quan la revolta agermanada prengué ales i fils per sendes malaurades, de les quals ens va costar prou de treball traure-la i portar-la una altra vegada al solc, d'on mai no han de sortir les gents del poble baix.

»A tots els celerats –Úrsula s'enfosquia només de recordar-ho– que parlen de noves ruïnoses, els qui entabanen amb dolces i agosarades paraules l'esperit de la plebs i la menen als avalots i als crims, alçant-la contra els drets i les hisendes dels senyors, del rei i de la nostra mare Església, prometent-los el país de la Cucanya; a tots aquests els hauríem d'obrir el ventre i vessar-los plom fos per les entranyes, perquè no deuen restar sense la condigna punició i pena, *atenta calitate criminis*. Així escarmentarien tots, i mai més la ignorància voldria eixir-se'n de mare. Perquè vós sabeu, tan bé com jo mateixa, que hi ha rumors que s'està suscitant una nova, prava i damnada germania, i que molts tenen encara en el cor la voluntat, deliber i ferm propòsit, de dita rebel·lió.

–Potser en part serà així, però crec que exagereu sobre la magnitud del perill, estimada Úrsula –li respongué el duc–. Esteu massa capficada en la idea que la mort i la violència són els únics bons sistemes de governament. No, no... en aquest temps que corre el que cal és *panem et circenses*, la màxima dels romans. La política, adorable virreina –va dir-li per afalagar-la–, la nostra política és, una part, qüestió d'aparences; una altra, de força, i una darrera, d'astúcia.

»Cal fer, és prudent de fer com qui fa que no fa i fa, i fa i no deixa fer. Ser tothora intrèpid, agosarat, inclement amb els febles, amigable amb els forts, i buscar sempre l'ombra dels poderosos, com aconsella el lúcid Maquiavel als prínceps –aleshores el duc va mirar Úrsula amb commiseració i continuà.

»Els temps canvien, i el pitjor que pot ocórrer a un governant és no estar a l'altura de les circumstàncies, perquè aquestes poden vedar-li un futur preciós.

»Ara com ara, el poble baix, la mà menor, és un fort enemic en potència i, alhora, aquest, el braç treballador, és un element molt necessari, àdhuc fonamental, per a la nostra pervivència: o siga, trobe millor que estiga content que revoltat. *Brevis*, emprant un llenguatge groller, m'estime més tenir el sant de cara que de cul.

»A més a més, perquè tal situació arribe pel bon camí cal que el poble vaja oblidant els ajusticiaments i les composicions d'aquesta molestosa, i encara viva a la ment de tots, guerra de Germania. I què millor per a començar que una festa? La *festa magnífica* que diuen els italians. Una celebració, un banquet, Úrsula, on despertar l'alegria i conjurar la mort.

—Bé... senyor duc, si Vós de veres creieu que aquest és el millor procedir —va respondre-li la virreina, una mica reticent—, que es faça com dieu.

Però el convit, i la mateixa festa d'aquella proposada celebració havien estat un absolut fracàs. El poble menut no havia eixit de les seues cases, com si en lloc de jorn de coure fos dia d'ànimes i tots els dimonis anassen solts pel carrer.

Els virreis ja feia una llarga estona que esperaven els convidats. Se'ls havia fet fosc aguardant-los, i els servents havien encés les torxes i els canelobres que tenien a l'abast. En això, el duc de Calàbria va deixonar-se per uns instants, cosa que va sorprendre gratament la reina Germana. Després, aquest es va traure de la butxaca un petit rellotge d'or, amb l'esmalt d'un ratpenat de color negre i dos robinets per ulls, i va obrir-lo amb delicadesa per assabentar-se de l'hora. En saber-la, va dir-se mentalment, a fi de no voler nequitejar la virreina:

–Les deu. Ja fa dues hores que esperem. –Després, sense pensar en les paraules que li acudien a la ment, continuà com un autòmat:– És tard i vol ploure.

Tot seguit, amb un moviment espasmòdic de la boca féu un gran badall. I de sobte se li van tancar els ulls, com si tingués sobre les parpelles, molt pesants, dues peces redones de plom.

Mentrestant la seua esposa, en veure que s'adormia com un beneït, va pronunciar entre dents:

–Molt enginyós i molt culte, però no val ni el badall d'un gat.

Tot seguit va observar un dels tapissos de seda i or que ornaven les parets, el que tenia davant: el rei Alexandre el Gran derrotant els perses a Gaugamela, i, esguardant-lo, sense saber-ne la causa, se li va acudir a la pensa el relat bíblic del rei Baltasar i del seu últim convit.

Al punt, mentre pensava en aquestes estranyes coses, li va sobrevenir a la reina una gran dolor a la boca de l'estómac, com si fos un mal mal o es tractàs d'una fam molt lletja, que va anguniejar-la terriblement. Úrsula, desconcertada en tal estat, sense saber ben bé què fer, des del baldaquí estant, manà cridar els cambrers de palau. I quan eren davant d'ella els demanà que li servissen tartugat, fina carn de tortuga amb una salseta de nous i pinyons adobada amb uns brins de timonet, acompanyat d'un tros de pa redó, ben cuit, i un bon pitxer de malvasia.

Encara que un patge, en oir que la virreina anava a menjar, li portà, abans que li ho manaren, bacina i cratera, amb aigua de roses i gesmil, i un torcamans vermell. Diligent, va vessar-li l'aigua als palmells, perquè en fes l'ablució de les mans; però l'aigua no semblava aigua, que pareixia feta de l'arena més fina d'Albalat de Pardines.

En acabant, un altre jove servent, de cara groga, safranenca, i aspecte neulit, anà a la taula o credença

reservada a les menges dels virreis, on era l'estofat de tortuga que na Germana havia demanat; destapà una font de la dama, gran com un espill, va trinxar-ne un bon tros del que contenia, el posà en un plat i li'l va servir amb diligència, juntament amb la beguda. Tot i que després va retirar-se pressut.

En això, la virreina va sentir una molèstia al dit anular de la mà dreta. No era la primera vegada. L'anell d'or, amb un diamant embellint les armes de Jerusalem, que duïa a l'anular, li'l cenyia massa estretament.

Va mirar el plat amb atenció. El brou de la salsa cobria quasi per complet la vianda. Amb la forquilla d'or, tractà de pescar algun tros d'aquella fina carn de tortuga. Però, en traure-la, s'adonà que en lloc d'encalçar tartugat havia tret una orella humana de considerables proporcions. De sobte, en veure-la, li entraren a sa majestat uns ois insuportables i ganes de perbocar.

–Crideu de seguida el sobrecoc i aquest faça que es presente davant meu el cuiner! –demanà, frenètica, la virreina.

Al cap d'uns instants, el cuiner, tot compungit, es presentava davant de n'Úrsula Germana de Foix, que li va dir, enutjadíssima:

–Coc! Dins de la fina salsa de tortuga m'he trobat una orella d'home!

Aleshores el cuiner, acovardit, astoradíssim, quasi tremolant, es va palpar les orelles i li respongué temorós, mirant el terra:

–Reina i senyora, meua no és...

Úrsula no pogué suportar aquella inconveniència i començà a cridar desenfrenada:

–Mateu-lo! Pecegeu-lo! Cremeu-lo! Feu-li la pell a tires! Arranqueu-li les ungles! –I gairebé perdent l'esme:– Però sobretot... no li talleu les orelles! No siga cas que algun altre dels borinots que tinc al meu servei, me les torne a portar a taula!

Tanmateix, una elocució cavernosa, que només la virreina pogué oir, la recriminà severa, quan ja havia recuperat un poc l'assossec i el cuiner es retirava tot compungit.

—Úrsula! Filla! —féu la veu llunyana, difusa, que ella cregué identificar amb la del seu oncle, el rei Lluís XII de França, que l'havia acollida de ben xiqueta a la cort de París-, on són la dignitat reial i les *belles manières* que t'ensenyaren al palau de Tournelles? Cal guardar la compostura!

Encara que després, pensant-ho millor, per l'entona-ció i el to de dicció, va creure que era la del seu primer marit, Ferran II, el Catòlic. En acabant, tota confosa, la reina viuda i remaridada, s'alçà del seient per escorcollar entre els plecs dels feixucs cortinatges la procedència d'aquells mots. No va trobar-hi res, no hi havia ningú darrere de les pesades teles de domàs.

Els dotze patges, que restaven de perenne al saló, contemplaren, atònits, els inexplicables moviments de la virreina. En sentir-se observada, Úrsula tornà a seure al seient. Si no canviaven les coses, va pensar la virreina, la malaurada festa aconseguiria que esdevingués tan boja com el seu segon espòs, el marquès de Brandenburg-Ausbach, que tant l'havia feta sofrir amb les seues imprevisibles oradures.

Minuts més tard, una mica més calmada, la virreina tractà de cridar el seu actual marit, el duc de Calàbria, però aquest continuava dormint sobre la taula, somniant músiques galants, còdexs llatins, butles falses i llibres il·luminats. La virreina, veient-lo en aquella situació, es va demanar displicent:

—Quina confiança puc tenir jo en aquest home, que pren la taula per biblioteca?

Mentrestant, els criats retiraren la singular salsa de tartugat. Úrsula tenia la boca resseca, i molta set. Ella mateixa prengué el pitxer i es va servir un poc de malvasia en una copa.

Però en acostar-se'l als llavis, va veure uns grans ulls negres, tan bells com la nit, que l'afitoraven delerosos des del fons del vas. De seguida els va reconèixer: eren els bells ulls del frare Inhã João Longo de Forteventura, confessor del rei Encobert, aquell patètic règul de Xàtiva. El frare portugués havia estat una de les primeres víctimes dels ajusticiaments ordenats per Úrsula. Encara podia evocar al detall aquella execució. Però no ho féu, es posà dempeus i va deixar la copa sobre la taula. Els ulls del frare agermanat continuaven mirant-la sarcàsticament, com si anassen a poc a poc despullant-la, desposseint-la de tots els honors, levant-li, maliciosos, les robes íntimes, deixant-la nua, contemplant desvergonyits els nombrosos plecs i replecs del seu cos marcit, la pluja de pigues al ventre, la sina caiguda, les penjolloses molles del cul, el seu sexe reial i pansit, descobrint aquella dissimulada coixesa del genoll dret.

La virreina llevà l'esguard del fons del vas. Pensà en fra Inhã João Longo de Forteventura. Úrsula recordava molt bé el dia de l'execució del frare. Era un dels tretze religiosos que capturaren els comissaris del papa Adrià. La plaça del Mercat bullia de gent aquell 8 d'agost, quan el degradaren al cadafal. L'havien confessat la nit anterior. L'endemà de matí, a les onze hores, el tragueren de la presó. Com era el costum, l'acompanyaven la Confraria de la Nostra Senyora dels Desemparats, alguns clergues i dos confessors. Va fer la volta pels carrers ordinaris, perquè la seua mort servís d'exemple a tots aquells que el veieren passar de camí al patíbul. Vestia com si anàs a oficiar la santa missa, amb una casulla desfilagarsada del color de les violes. En pujar al cadafal, el bisbe de Gràcia, un frare predicador de nom Ausiàs Carbonell, començà a llevar-li les peces que l'abillaven pronunciant paraules llatines. Després, amb un rampill de puntes molt agudes li ragueren els palmells de les mans i els caps dels dits, fins a arrancar-li a tires la pell i deixar-li la carn viva al descobert. Però el portugués, impassible, no va fer cap

gest de dolor. Tot seguit li tallaren els cabells i el vestiren amb un capot ple d'arnadures.

Una vegada degradat, el bisbe va demanar-li que baixàs, tot dient-li: «*Vade tamquam leo rugiens*». Al punt, l'algutzir el va prendre i el lliurà a la justícia popular perquè l'esquarterassen.

Atemorida, la virreina tornà a mirar el fons del vas, però els ulls del confessor havien desaparegut. Aquell fet la va inquietar més. No es trobava molt bé, la pell començava a esborronar-se-li, i li sobrevenien neguitosos calfreds. De sobte, una calor aixafadora li va amerar de nou tot el cos. Trèmula, escollí una cidra del fruiter per tal d'apaivagar la set, que se li feia per moments insuportable. Però en pegar-li el primer bocí s'adonà que estava tota feta malbé i desprenia una ferum insofrible.

Aleshores, totes les tovalles de les taules, així com els torcaboques, s'esdevingueren de color grisa, com la mateixa cendra. Un vent pútrid envaí per complet el saló. De nou revingué la llunyana veu, que ara emprava la llengua dels seus majors, la llengua francesa:

Pets nauséabonds et masturbations ne peuvent avoir aucun lieu de cause à effet. Savez-vous que le fait de pèter est tout à fait naturel et en quelque sort nécessaire à l'organisme?

L'arrêt de gaz chez un individu est le signe d'une très grave maladie: l'obstruction intestinale. Péter et roter sont des actes physiologiques naturels. Il faut retrouver l'usage de son corps, mais aussi conserver un certaine maîtrise dans les salons.

Els tres darrers mots ressonaren greument en la sala. La virreina es va envermellir de vergonya, no sabia on ficar-se. Qui l'acusava? Una altra volta es repetia el fet de nou i la veu misteriosa començava a llevar-li la poca serenitat que li restava.

El seu torbament creixia per segons. Úrsula, poruga, cridà cadascun dels dotze patges que restaven al

saló. Tanmateix, els dotze servidors romanien als seus llocs com si fossen d'alabastre, mentre el duc de Calàbria seguia dormint tranquil, recolzant el cap sobre la taula i sense canviar de postura. Aleshores fou quan va oir el bruel de sorolls que avançava pel corredor. Poc més tard, un aldarull de cavalleria al trot i cridadissa guerrera s'apropava, incomprendiblement, a la gran porta del saló. Úrsula s'aixecà del seti en un bot i va adreçar-se a Ferran d'Aragó, duc de Calàbria, que, tot i el soroll desfermat, encara romania dormilega al seient.

—Ferran! Ferran! Ferran! —cridava la virreina al seu marit, tot bellugant-lo—. Són ací i vénen per nosaltres!

Com una comparsa de coribants, la xerinola de veus, cantúries, renills i timbals, s'atansava bulliciosa devers ella. Caldria prendre una decisió, va pensar la virreina tota esblaimada. Però, tot d'una, es va fer el silenci.

Els patges esbatanaren, solemnement, les dues fulles de la gran porta, i començaren a entrar gojosos i en verdsota comitiva: cossos nacrats, nus, amb els membres embastats, esplendorosament bells, abillats amb perfums de flor de taronger i fortor d'aixella suada, rasurats i pentinats segons les normes cortesanes.

Úrsula restà muda, immòbil. Tenia el cor en un pesic. Mentrestant, els personatges anaven, ordenadament, seient a taula.

Aleshores pensà, només per uns instants, de cridar el benemèrit Jaume Rialbes, guardià dels lleons i del tigre de l'hort del Palau, perquè els duqués a la sala del convit, a fi d'esverar amb les bèsties la nombrosa colla d'espectres. Però la presència d'aquells éssers fantasmals devia ser una falsa figuració, va dir-se per consolar-se, un somni no volgut, i si pronunciava aquella ordre contra una cosa inexistent, se'n riurien tots prou, encara que ho farien darrere d'ella. Amb tot i això, per la seua alta nissaga, rang i poder, decidí que havia d'evitar-ho de totes totes.

–No us estranyeu, senyora –digué un d’ells, adreçant-se a la virreina–, aquesta és la nostra festa, la dels morts. No hi celebren la desfeta dels vençuts? Doncs, també tenim el dret d’assistir-hi.

–Som uns milers, els altres vindran en les properes tongades –va prosseguir un adolescent d’esguard vidriós.

Úrsula es desullava davant d’aquell espectacle tan macabre. No podia esbrinar què significava tota aquella mascarada de cràpules insolents.

–No som a Carnestoltes! –va dir la reina amb la veu ofegada, que quasi no li va eixir de la gola–. Qui és qui forma part d’aquesta impúdica comitiva? –prosseguí ara fent un gran esforç i cridant. Però tothom li va somriure, ningú li va contestar i ella es va veure perduda.

–Oficials! Gentilhoms! Capitans! Servents! A mi! –va demanar atabalada.

Úrsula Germana de Foix no podia creure el que veien els seus ulls. Fins que a poc a poc va anar reconeixent-ne alguns; altres els va traure per referències de converses sobre la Germania, encara que la resta, la gran part, li eren completament desconeguts.

El primer que identificà fou l’atractiu Vicent Peris, el velluter; poc després, l’Encobert o rei Encobert, calçat amb avarques, en companyia del seu criat Joan el Negre; més tard, l’hostaler Esteve Urgellés, el capità Bocanegra, Caro el Sucre, el capità Agulló, el capità Estellés, Joan Llorenç i Guillem Sorolla.

Els cambrers de palau arribaren amb les viandes. Els agermanats començaren a menjar i a conversar tranquil·lament, ignorant la presència del dormilega del duc i de l’astorada virreina, que els contemplava estupefacta: no s’ho podia acabar.

Aleshores, d’un salt, Vicent Peris va posar-se dempeus en una de les taules, i enlairant una copa plena de garnatxa, com si fos un estendard, va parlar-li de la següent manera:

Coronem les copes de vi!
Mengem i beguem, germans,
a la salut de Germana!
Que gojós dia és hui,
on mana qui sempre guanya!

Amb tot, els comensals restaren en silenci, i poc després va seguir el velluter:

Mengeu! Mengeu! Mengeu!
Beveu! Beveu! Beveu!
Que la carn faça carn!
Que el pa faça panxa!
I que el vi venturós
ens mene a la dansa!

Tot seguit, s'iniciaren les primeres notes musicals d'una sarabanda, i desaparegueren les menges de les taules. Després Guillem Sorolla, del seti estant, es va adreçar gentilment a la virreina, i li preguntà:

–Senyora reina de Jerusalem... voleu ballar amb algun mort? Amb la mort, la que sempre guanya? Voleu sentir, ben a prop, la carn de nacre dels nostres morts, dels vostres morts? O potser preferiu fer l'amor? Fotre, trobar als llavis erms la carícia de la vostra malvestat, dels vostres; percebre l'afalagament dels dits corromputs a la terra? Provar la gelor del sexe anihilat, al qual es nega el plaer de la vida?

La reina-virreina, arborada, rabiüda, sense poder contenir-se, va traure's l'anell d'or de la mà dreta, el que duia encastat la pedra preciosa –que ara va eixir-li fàcilment– i el llançà contra la cara de Sorolla; però no arribà a assolir-lo. Mentre aquest la mirava seré, imperterrit, sense moure ni múscul de la cara.

Aquella acció la va fer sentir-se irritada, plena de vergonya, atemorida. En acabant, la resta dels comensals va esclatar en grans rialles. La qui havia sigut reina dels

països de la Corona d'Aragó els esguardà de nou; ara amb molt més deteniment. Tots aquells cossos l'atreien, inexorables, en una mena de terror i de desig.

Llavors un gran llampec es va sentir a fora. Els nafs començaren a sonar, mentre ella veia que tots els presents, llevat del seu marit, ella mateixa i els patges, anaven esvaint-se, dissipant-se. La carn que els cobria semblava feta de finíssimes i caragolades borumballes d'una fusta desconeguda o d'un confeti ocre que s'escampava, inexplicablement, pertot arreu del saló.

Úrsula, en veure-ho, esmaperduda, desmadeixada, isqué de la sala corrents cap a la seua cambra, avançant pels corredors a manotades, com un boja, perquè li semblava percebre la corporificació d'aquella idea que l'obsessionava: la presència d'unes hosts de sirgants que li havien teixit una espècie de teranyina invisible en què volien encarcerar-la.

A la fi va arribar a les seues estances. Una volta dins, va tancar pestells, forrellats i passadors de portes, balcons i finestres.

Però, quan ja estava un poc refiada en la seua seguretat, la porta es va obrir amb lentitud al corredor misteriosament, sense fer grinyolar les frontisses. Així com per art d'encanteri, davant els seus ulls atribolats va presentar-se un servent, molt ben vestit, que li oferí tot parsimoniós un nou plat:

—Reina i senyora, ací teniu el vostre repàs d'habitud, carn d'anyell innocent.

—Jo no he demanat res —li respongué àirada la virreina.

—Aquestes són les ordres, altesa —i, paternal, sense mudar el gest, va seguir—: cal que mengeu alguna cosa. En acabant, si no, tindreu fam.

La carn, presentada en una safata d'or, desprenia una flaire abellidora. La reina-virreina, acovardida per totes aquelles insòlites situacions, no sabia quina decisió prendre. El criat deixà la plàtera damunt d'una

tauleta, va retirar-se i, en eixir, tancà la porta amb dos torns de clau.

En veritat, Úrsula tenia ganes de menjar. Esglaiada mirà la carn d'anyell guarnida amb pebrots rojos, cuita al forn, poc feta, com a ella li agradava.

Va restar uns moments mirant-la i, de colp i volta, aquesta començà a despendre una olor estranya, una bafarada de sentors i pudentines totes barrejades: llet agra, almesc del Caixmir, ou podrit, algàlia, despulla de gat, flor de llimera, femta malaltissa, perfum de gesmil, llufa espaiosa de fesol, olor salubre de pinotxa... que la reina-virreina no podia suportar.

Intentà, inútilment, obrir finestres i balcons. Després provà amb les portes, però tampoc no ho aconseguí. Plena d'espant, començà a donar cops de puny i puntades de peu contra la porta, cridant com si hagués perdut el seny, amb la veu esverada:

–Veni! Veni, ratetes, al niu! Patges, oficials, criats i tot aquell qui m'escolte, ajudeu-me, per caritat! Colgueu-me de flors i d'aromes! Ruixeu-me amb timiama el terra, les juntes, els marcs, els rodapeus, el teginat i tots els racons! Feu-me florir les lloses amb flors de bon olor! Venteu-me cortines, llençols, tapets, coixins, mantes, cobertors i el cobricel del llit! Barreu-me les portes! Barreu-les i sorribaldeu-les! –I esgargamellant-se, quasi perdent la veu, parlant fora si:– Però obriu-me de bat a bat les finestres!!! Per Nostre Senyor Déu us ho demane!!! –tot i que els mots ja se li enfarfegaven per la boca–. Allibereu-me d'aquesta terrible fetor que m'ofega!... M'ofega! M'ofega!... Allibereu-me del Geni Venjador!...

Ara ja la carn es movia, canviava de color, ballava dins la safata. Fins que, en pocs segons, la menja esdevingué podridura i tot seguit aquella es va tornar mosca, mosquer de mosques.

Els insectes nounats, com taves vermellons, amb una bonior ensordidora feren una ampla revolada i s'ense-

nyoriren de la cambra reial. Aterrada, Úrsula Germana de Foix, virreina de València, observava aquelles bestioles amb els ulls desorbitats, tractant de trobar una solució que l'alliberàs d'aquella plaga repugnant.

Les moscardes s'adreçaven ara vers la virriena. Passaren totes en fila ben a prop d'ella, llasmant-li els llavis amb les potetes o les ales. La virreina, moria per moments, de por i d'angúnia. La segona vegada, els insectes es posaren cada una sobre les perles que Úrsula Germana de Foix portava fermades a la vestidura i, en uns segons, la immobilitzaren. Aleshores, les tiges dels ramets d'espígol brodades sobre el vellut començaren a créixer, a esblanqueir-se i a enramar-se sobre el cos de la virreina, emmudint-la, corprenent-la, empresonant-la. Tot seguit, des de les perles estant, àvides, les mosques passaren a devorar la preciosa tela grana de la indumentària de la virreina fins a deixar-la nua, solament vestida amb aquell subtil brancatge blanquinós que li havien format les tiges.

Com una maledicció, les mosques es multiplicaven per milers, mentre a ella el cor se li carpia davant aquell terrorífic espectacle sense comprendre res. Al cap de pocs segons, les moscardes començaren a menjar, goludes, la carn d'Úrsula. La virreina encara aconseguí fer alguns crits i provà, inútilment, de bellugar el cos, com si volgués desllepissar-se d'aquell boixar terrible, avivat d'insectes, que l'encarcerava tot devorant-la.

Fins que reina i mosquer fou mort, mort en la mort, os esblanqueït, maceria de cantal, mosquer de mosques.